

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๕๗/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิชุมชนและสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี อันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กรณีร้องเรียนว่า กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของโครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง การรถไฟแห่งประเทศไทย

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนทางไปรษณีย์ ตามคำร้องที่ ๓๔๒/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอนองแสง จังหวัดสระบุรี ที่อาศัยอยู่ในรัศมี ๑ - ๒ กิโลเมตร จากโครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ช่วงที่ผ่านเขตพื้นที่อำเภอนองแสง จังหวัดสระบุรี รวมระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร ไม่ได้รับทราบรายละเอียดข้อมูลโครงการฯ และไม่ได้รับเชิญในฐานะผู้มีส่วนได้เสียหลักโดยตรงให้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) โดยจาก EIA พบข้อมูลผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย เมื่อวันที่ ๑ - ๕ และ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปเพียง ๒ คนเท่านั้น จึงไม่ถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ ผู้ร้องเห็นว่า การจัดทำ EIA ไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้ง หากผู้ถูกร้องยังคงยืนยันก่อสร้างตามแบบเดิมคือ คั่นทางรถไฟระดับดินสูง ๖.๕๐ เมตร จะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับความเดือดร้อน สภาพความเป็นอยู่ต้องเปลี่ยนแปลง การเดินทางยากลำบากขึ้น และเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม จึงขอให้ตรวจสอบ

/๒. การตรวจสอบ...

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือเรื่องร้องเรียนของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๗

๒.๑.๒ หนังสือสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ทส ๑๐๐๙.๔/๒๐๗ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑) สรุปข้อเท็จจริงประเด็นร้องเรียนโครงการรถไฟความเร็วสูง ระยะที่ ๑ สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา ของผู้ถูกร้อง

๒) สำเนามติการประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ ๔/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๓) สำเนามติการประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ ๖/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

๔) สำเนาหนังสือร้องเรียนของผู้ร้อง ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕) สำเนาหนังสือผู้ถูกร้อง ที่ รพ ๑/๓๑๒๖/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๓ รายงานการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๐ - ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

๒.๑.๔ สรุปการประชุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสืออำเภอหนองแขง ที่ สป ๐๔๑๘/๒๙๔ ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำเนาหนังสือศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสระบุรี ที่ สป ๐๐๑๗.๑(๑)/๑๖๖๕๗ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ถึงปลัดกระทรวงคมนาคม

/๒.๑.๖ หนังสือ...

๒.๑.๖ หนังสือสำนักงานเทศบาลตำบลหนองแขง ที่ สป ๖๐๐๐๑/๑๙๖ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑) สำเนาหนังสือผู้ถูกร้อง ที่ รพ.รพพ.๑๐๐๐/๒๒/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ ถึงนายกเทศมนตรีตำบลหนองแขง

๒) สำเนาหนังสือผู้ถูกร้อง ที่ รพ.รพพ.๑๐๐๐/๒๔/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ ถึงนายกเทศมนตรีตำบลหนองแขง

๓) สำเนาหนังสือบริษัท [REDACTED]

[REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงนายกเทศมนตรีตำบลหนองแขง

๒.๑.๗ หนังสือศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสระบุรี ที่ สป ๐๐๑๗.๑(๗)/๔๕๓๘ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานข้อเท็จจริงและการดำเนินการแก้ไขปัญหาการคัดค้านและการก่อสร้างโครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา

๒.๑.๘ หนังสือผู้ถูกร้อง ที่ รพ ๑/๘๐๓/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๙ หนังสือสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ที่ คค ๐๘๐๗.๓/๑๒๒๒ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๐ บันทึกถ้อยคำทางโทรศัพท์ของเจ้าหน้าที่ผู้ถูกร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ผู้ร้องและผู้แทนประชาชนในพื้นที่อำเภอหนองแขงให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการลงพื้นที่เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ ณ สำนักงานเทศบาลตำบลหนองแขง สรุปได้ว่า

๑) เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๕ ผู้ถูกร้องได้ประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ซึ่งผ่านพื้นที่อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี เป็นงานสัญญาที่ ๔ - ๖ งานโยธาช่วงพระแก้ว - สระบุรี มีรูปแบบการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดิน ระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร เริ่มตั้งแต่ช่วงสถานีรถไฟหนองกวยไปสิ้นสุดบริเวณก่อนถึงสถานีรถไฟหนองสีดา แต่ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับทราบข้อมูลรายละเอียดของโครงการมาก่อนและไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดรับฟังความคิดเห็นการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดินจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่

/(๑) ด้านมลพิษ...

(๑) ด้านมลพิษ ฝุ่น เสียง (๒) การแบ่งแยกชุมชนออกเป็นสองฝั่ง (๓) การบดบังทัศนียภาพเนื่องจากคันดินมีขนาดสูง บดบังแสงแดดและทิศทางลม และ (๔) ด้านทางน้ำเกิดการเปลี่ยนทิศการระบายน้ำ ซึ่งอาจทำให้เกิดน้ำท่วมขัง ประชาชนในพื้นที่จึงคัดค้านรูปแบบการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดินดังกล่าว

๒) ผู้ถูกร้องไม่ได้จัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและโครงการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อำเภอหนองแขงอย่างทั่วถึง ผู้ร้องจึงสอบถามไปยังสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) และได้รับแจ้งว่า EIA ของโครงการได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว ผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่ได้ตรวจสอบพบว่า ผู้ถูกร้องได้จัดประชุมกลุ่มย่อย ณ เทศบาลตำบลหนองแขง โดยมีประชาชนทั่วไปเข้าร่วม ๒ คน และได้จัดประชุมที่ [REDACTED] อำเภอเมืองสระบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ห่างไกลจากอำเภอหนองแขง ประชาชนไม่ได้รับทราบการประชาสัมพันธ์ให้เข้าร่วมการประชุมและสถานที่ประชุมไม่สะดวกต่อการเดินทาง

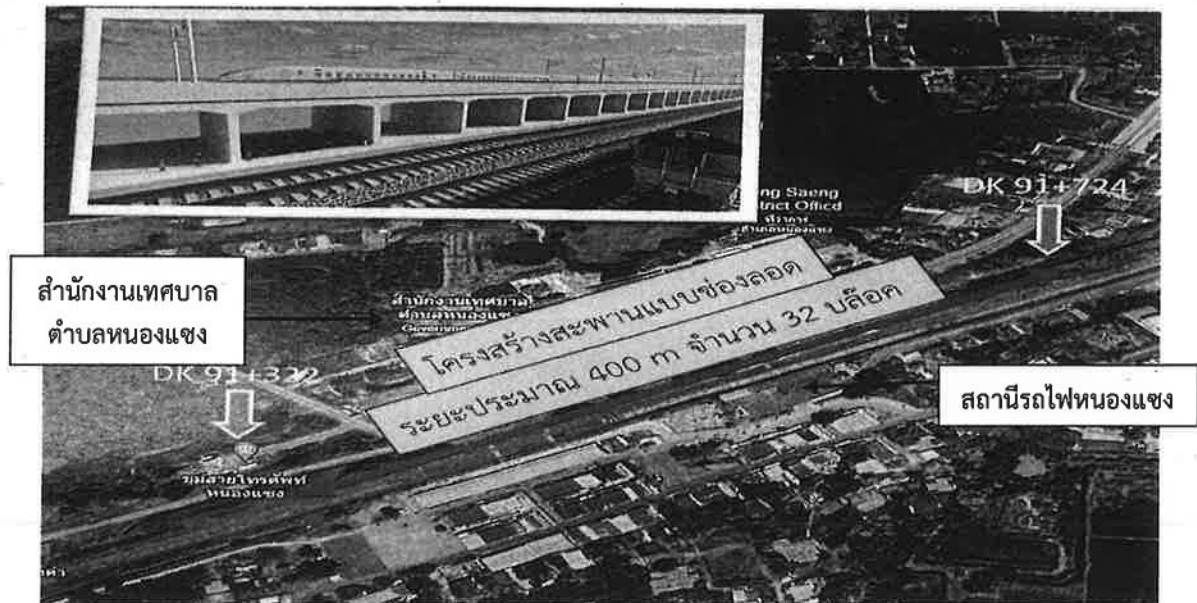
๓) การประชุมเจรจาระหว่างประชาชนในพื้นที่กับผู้ถูกร้องในประเด็นเกี่ยวกับการคัดค้านรูปแบบการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดินเกิดขึ้นหลายครั้ง ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานพิจารณารายละเอียดรูปแบบการก่อสร้างโครงการประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐและผู้แทนภาคประชาชนซึ่งมีผู้ร้องร่วมอยู่ด้วย เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหารูปแบบการก่อสร้าง

จากการประชุมคณะทำงานฯ ช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม ๒๕๖๗ ผู้ถูกร้องได้เสนอแก้ไขรูปแบบการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดิน ๔ รูปแบบ ได้แก่ (๑) รูปแบบโครงสร้างสะพานแบบช่องลอด (frame bridge) (๒) รูปแบบโครงสร้างทางรถไฟยกระดับ (เสาตอม่อ) ความสูง ๓.๕๐ เมตร กว้าง ๓๐.๐๐ เมตร (๓) รูปแบบโครงสร้างทางรถไฟยกระดับ (เสาตอม่อ) ความสูง ๓.๘๐ เมตร กว้าง ๓๐.๐๐ เมตร และ (๔) รูปแบบโครงสร้างทางรถไฟยกระดับ (เสาตอม่อ) ความสูง ๖.๕๐ เมตร กว้าง ๓๐.๐๐ เมตร ซึ่งประชาชนในพื้นที่เสนอให้ปรับรูปแบบการก่อสร้างเป็นแบบที่ ๔ แต่ผู้ถูกร้องแจ้งว่าไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ประชาชนในพื้นที่จึงขอปรับรูปแบบการก่อสร้างเป็นทางรถไฟยกระดับ ความสูง ๖.๕๐ เมตร โดยลดระยะจาก ๗.๐๒ กิโลเมตร เหลือ ๒ กิโลเมตร (เฉพาะบริเวณด้านหน้าสถานีรถไฟหนองแขงและสำนักงานเทศบาลตำบลหนองแขง) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

๔) ผู้ถูกร้องได้เสนอรูปแบบโครงสร้างสะพานแบบช่องลอด เฉพาะบริเวณด้านหน้าสถานีรถไฟหนองแขงและสำนักงานเทศบาลตำบลหนองแขง ซึ่งจะก่อสร้างโดยใช้บล็อกช่องลอดแทนการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดิน โดยแต่ละบล็อกมีขนาดความกว้างประมาณ ๑๒ เมตร สูงประมาณ ๖.๕๐ เมตร และยาวประมาณ ๑๒ เมตร วางต่อเนื่องกันแทนคันดินตลอดแนวระยะทาง ๔๐๐ เมตร มีทั้งหมด ๓๒ ช่อง (ภาพที่ ๑) โดยประชาชนสามารถข้ามผ่านไป - มาได้เพียง ๓ ช่อง

/ส่วนช่องอื่น...

ส่วนช่องอื่นจะปิดกันไว้ ประชาชนในพื้นที่เห็นว่า รูปแบบโครงสร้างสะพานแบบช่องลอดจะแบ่งแยกพื้นที่ชุมชนออกเป็นสองส่วน และอาจมีการก่ออาชญากรรมภายในบล็อกช่องลอดดังกล่าวเนื่องจากมีจุดอับสายตา

ภาพที่ ๑ โครงสร้างสะพานแบบช่องลอด (frame bridge)

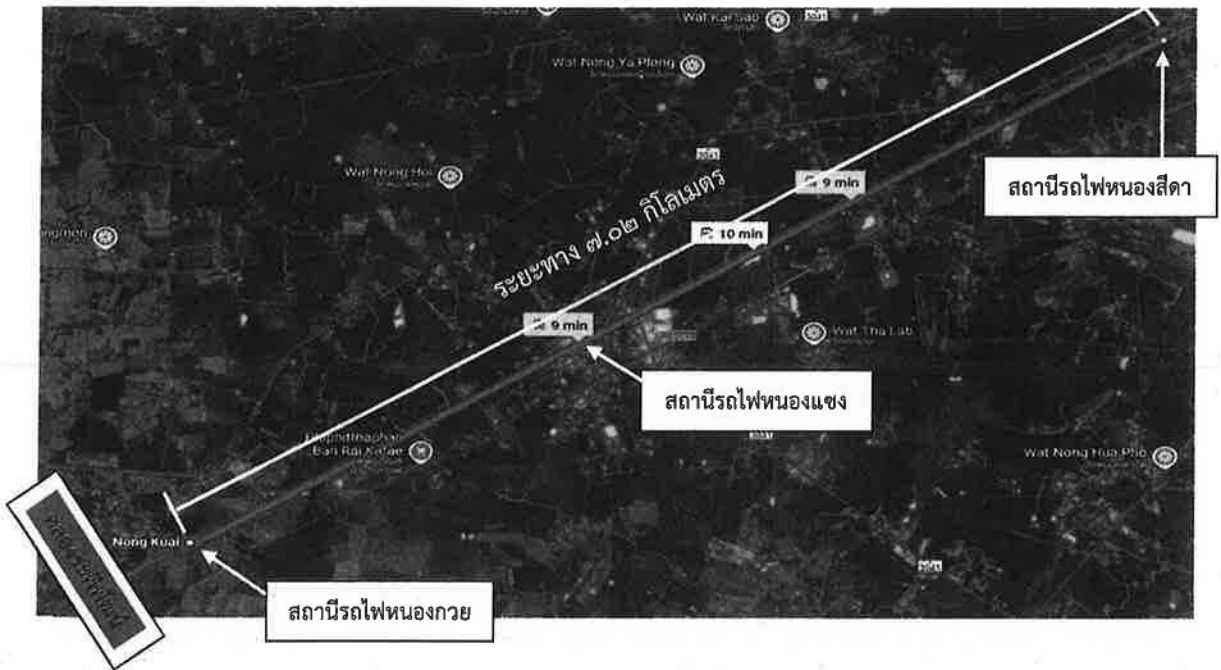
๕) ผู้ถูกร้องลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงโครงการ เกี่ยวกับรูปแบบโครงสร้างสะพานแบบช่องลอด ได้แก่ หมู่ที่ ๓ หมู่ที่ ๕ และหมู่ที่ ๗ ตำบลหนองแขง ซึ่งผู้ร้องได้เข้าร่วมและเห็นว่า มีผู้เข้าร่วมน้อย โดยบางคนทราบข้อมูลจากการบอกเล่าต่อกันมาและบางคนทราบข้อมูลจากกลุ่มแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ของชุมชน และรูปแบบที่ผู้ถูกร้องนำเสนอต่อประชาชนในพื้นที่มีเพียงรูปแบบโครงสร้างสะพานแบบช่องลอด รวมทั้งไม่มีการกล่าวถึงข้อเสียของการก่อสร้างรูปแบบดังกล่าว ผู้ถูกร้องแจ้งเพียงว่าดีกว่ารูปแบบคันทางรถไฟระดับดิน เช่น มองเห็นทะเลอึกฝั่ง ไม่บดบังทัศนวิสัย สามารถเดินทางสัญจรข้ามได้ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างสะพานแบบช่องลอดมีระยะทางเพียง ๔๐๐ เมตร ส่วนระยะทางที่เหลือยังคงเป็นรูปแบบการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดิน ซึ่งจะต้องใช้ดินจำนวนมาก อาจทำให้มีฝุ่นละอองส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ประชาชนในพื้นที่จึงไม่ต้องการรูปแบบการก่อสร้างโครงสร้างสะพานแบบช่องลอด

๖) ผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่ได้ร้องเรียนไปยังสำนักนายกรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมถึงได้ถวายฎีกาผ่านสำนักพระราชวัง นอกจากนี้ ผู้ร้องจะฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อขอความเป็นธรรมต่อไป

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ข้อมูลเบื้องต้นของโครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ในพื้นที่อำเภอหนองแขง

๑.๑) รูปแบบการก่อสร้างโครงการช่วงที่ผ่านพื้นที่อำเภอหนองแซงเป็น
รูปแบบคันทางรถไฟระดับดิน ระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร (ภาพที่ ๒) โดยก่อนถึงอำเภอหนองแซงจะเป็น
รูปแบบทางยกระดับเนื่องจากต้องข้ามคลองระพีพัฒน์ เมื่อมาถึงสถานีรถไฟหนองกวยจะเริ่มลดระดับ
เป็นแบบคันทางรถไฟระดับดินไปสิ้นสุดบริเวณก่อนถึงสถานีหนองสีดา จากนั้นจะก่อสร้างแบบทาง
ยกระดับเนื่องจากมีการวางท่อน้ำมัน

ภาพที่ ๒ การก่อสร้างในรูปแบบคันทางรถไฟระดับดิน ผ่านพื้นที่อำเภอหนองแซง ระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร

๑.๒) การก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดินในพื้นที่อำเภอหนองแซง ดำเนินการโดยถมดินในคลองระบายน้ำข้างรางรถไฟและจะขุดคลองใหม่ทดแทน รวมทั้งจะปรับพื้นที่ ถนนลาดยางแอสฟัลต์ติกให้กับประชาชนในพื้นที่ได้ใช้สอย ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องได้เวนคืนที่ดินประมาณ ๒๐ แปลง และจ่ายค่าเวนคืนให้กับประชาชนเรียบร้อยแล้ว

๑.๓) การพิจารณารูปแบบการก่อสร้างคันทางรถไฟต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในเชิงงบประมาณ ซึ่งโครงสร้างคันทางรถไฟระดับดินจะใช้งบประมาณน้อยกว่าแบบทางยกระดับ จึงจะใช้แบบทางยกระดับเฉพาะเมื่อมีความจำเป็น รวมทั้งการออกแบบก่อสร้างให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ซึ่งต้องหลีกเลี่ยงสิ่งกีดขวาง เช่น สะพาน แม่น้ำ คลอง สำหรับพื้นที่อำเภอนองแสง ผู้ออกแบบชาวจีนได้วิเคราะห์ลักษณะและค่าการรับน้ำหนักของดินแล้วเห็นว่าเป็นพื้นที่ลุ่มและทำการเกษตร ไม่มีสะพานหรือสิ่งกีดขวาง จึงออกแบบเป็นคันทางรถไฟระดับดิน ซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในด้านวิศวกรรมและความปลอดภัย

๑๒) ผู้ถูกร้อง...

๒) ผู้ถูกร้องได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนินโครงการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ซึ่งผู้ถูกร้องได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดและองค์ประกอบของโครงการที่สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) เคยออกแบบไว้เดิม เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน และเกณฑ์มาตรฐานการออกแบบรถไฟความเร็วสูงของฝ่ายจีน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกระทบต่อสาระสำคัญของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมใน EIA ที่ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว ผู้ถูกร้องจึงต้องดำเนินการ ดังนี้

๒.๑) จัดทำและส่งรายงานการขอเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดโครงการหรือมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือติดตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปยัง สผ. เพื่อเสนอให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) พิจารณาอีกครั้ง

๒.๒) จำบริษัท [REDACTED] ศึกษาผลกระทบและมาตรการป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการ โดยดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การจัดประชุมใหญ่ ๑ ครั้ง เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ หอประชุมสวนริมเขา จังหวัดสระบุรี เพื่อนำเสนอรูปแบบของโครงการที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขให้แตกต่างไปจากเดิม โดยออกแบบทางรถไฟเป็นแบบทางรถไฟยกระดับ เพื่อลดผลกระทบด้านการแบ่งแยกพื้นที่ เช่น อำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน ส่วนบริเวณที่เป็นที่ราบชุมชนไม่หนาแน่น ออกแบบเป็นคันทางรถไฟระดับดิน เช่น ช่วงภาชี - หนองแซง และช่วงก่อนถึงสถานีโคกกรวด และกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันผลกระทบด้านการแบ่งแยกพื้นที่และด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครบถ้วนแล้ว

๒.๓) นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีหนังสือเชิญหน่วยงานราชการในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชน ผ่านส่วนราชการและผู้นำชุมชน ทุกครั้ง และการประชุมแต่ละครั้งมีส่วนราชการ ผู้นำชุมชน และประชาชนเข้าร่วมรับฟังซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ และประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๙

๒.๔) ต่อมาการประชุม กก.วล. ครั้งที่ ๖/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ ได้มีมติเห็นชอบรายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการใน EIA ตามความเห็นของ คชก.

๓) การดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อำเภอหนองแซง ภายหลังจากรายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการใน EIA ได้รับความเห็นชอบ ได้แก่

/๓.๑) วันที่...

๓.๑) วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๕ ผู้ถูกร้องได้ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์และรับฟังข้อเสนอแนะโครงการในพื้นที่อำเภอนองแสง ณ หอประชุมที่ว่าการอำเภอนองแสง ปรากฏว่าประชาชนในพื้นที่มีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับแนวเส้นทางซึ่งออกแบบเป็นคันทางรถไฟระดับดิน จะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของประชาชน จึงต้องการให้ผู้ถูกร้องทบทวนและปรับแก้ไขเป็นทางยกระดับทั้งหมด ๗.๐๒ กิโลเมตร ผู้ถูกร้องจึงนำข้อเสนอแนะดังกล่าวกลับไปพิจารณา

๓.๒) วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมพร้อมด้วยผู้ถูกร้อง จัดประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่อำเภอนองแสง เพื่อหาแนวทางแก้ไขประเด็นปัญหาตามข้อ ๓.๑) และในวันดังกล่าว ผู้ถูกร้องได้รับเรื่องราวร้องเรียนจากผู้ร้อง

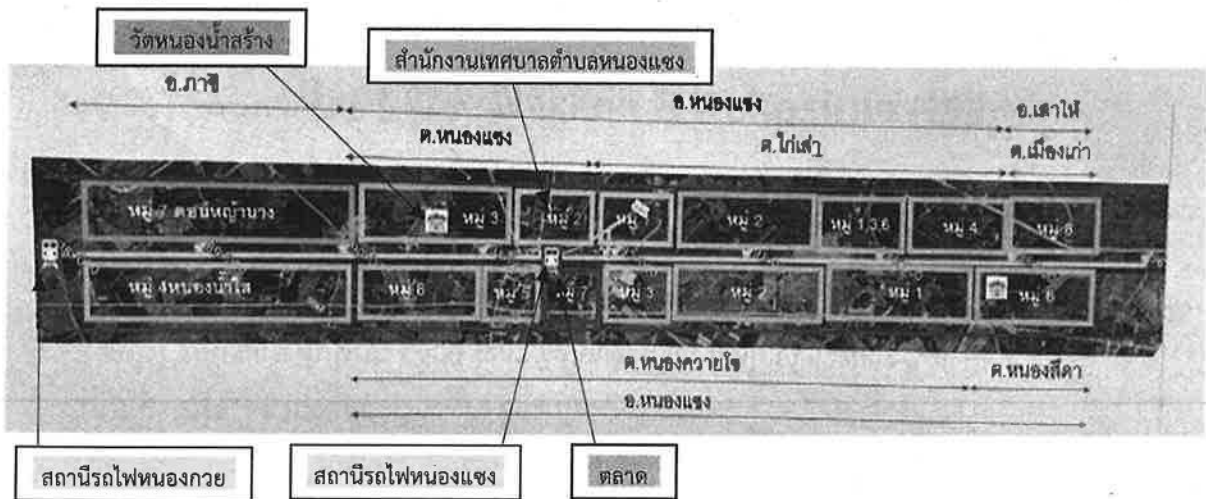
๓.๓) วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการและกำนันของอำเภอนองแสง ประจำเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๖ ณ ที่ว่าการอำเภอนองแสง ผู้ถูกร้องได้นำเสนอรูปแบบและแนวทางการแก้ปัญหาการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดินเพื่อขอความเห็นเพิ่มเติม ก่อนนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ จังหวัดสระบุรี (กรอ.สบ.) กรณีประชาชนในพื้นที่มีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับการสร้างคันทางรถไฟระดับดิน ซึ่งผู้ถูกร้องได้นำเสนอรูปแบบการแก้ปัญหาการก่อสร้าง ๔ รูปแบบ ดังนี้ (๑) รูปแบบตามสัญญาเดิม คือแบบคันทางรถไฟระดับดิน (๒) รูปแบบเพิ่มทางลอดและสะพานบก (๓) รูปแบบโครงสร้างสะพานต่ำ สูง ๓.๕๐ เมตร และ (๔) รูปแบบสะพานแบบช่องลอด (frame bridge) ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่าแบบที่ ๔ เป็นรูปแบบที่เหมาะสม สามารถแก้ปัญหาข้อห่วงกังวลของประชาชนในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการคมนาคม ด้านการแบ่งแยกชุมชน ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านการระบายน้ำ และด้านทัศนียภาพ ซึ่งการก่อสร้างแบบสะพานแบบช่องลอดจะก่อสร้างเฉพาะในบริเวณหน้าสถานีรถไฟหนองแสง โดยการใช้บล็อกช่องลอดแทนการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดิน ซึ่งแต่ละบล็อกจะมีขนาดกว้าง ๑๒.๐๐ เมตร สูง ๖.๕๐ เมตร และลึก ๑๒.๐๐ เมตร วางต่อเนื่องแทนคันดินระยะทาง ๔๐๐ เมตร ทั้งนี้ ที่ประชุมรับทราบข้อเสนอและไม่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๓.๔) ในการประชุม กรอ.สบ. ครั้งที่ ๗/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ณ ศาลากลางจังหวัดสระบุรี ผู้ถูกร้องได้นำเสนอรูปแบบสะพานแบบช่องลอดแทนการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดิน โดยที่ประชุมเห็นควรให้ประชุมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน

๓.๕) จังหวัดสระบุรีมีคำสั่ง ที่ ๔๕๘๙/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณารายละเอียดรูปแบบการก่อสร้างโครงการ ในเขตพื้นที่อำเภอนองแสง เพื่อดำเนินงานร่วมกันมีรายละเอียด ดังนี้

/๓.๕.๑) วันที่...

๓.๕.๑) วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์โครงการและรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนในพื้นที่ ๗ หมู่บ้านของอำเภอหนองแขง ได้แก่ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองสีดา หมู่ที่ ๑ และที่ ๒ ตำบลหนองควายโซ หมู่ที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๖ ตำบลโก่งเส้า (ภาพที่ ๓) ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมรับทราบและเข้าใจรูปแบบโครงสร้างสะพานแบบช่องลอดตามที่ผู้ถูกร้องเสนอ

ภาพที่ ๓ บริเวณพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดิน ในพื้นที่อำเภอหนองแขง

๓.๕.๒) วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๗ ในการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๑ ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดสระบุรี ผู้ถูกร้องได้นำเสนอรูปแบบการก่อสร้าง ๔ รูปแบบ เช่นเดิม พร้อมทั้งเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละรูปแบบ โดยเสนอว่ารูปแบบที่ ๔ มีความเหมาะสมในการก่อสร้างมากที่สุด และได้นำเสนอผลการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ตามข้อ ๓.๕.๑) ซึ่งที่ประชุมมีมติมอบหมายให้ผู้ถูกร้องจัดทำแบบจำลองหรือสื่อวีดิทัศน์ตามรูปแบบการก่อสร้างแบบสะพานแบบช่องลอดในพื้นที่อำเภอหนองแขง เพื่อใช้ประกอบการนำเสนอให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจ และให้ชี้แจงรายละเอียดการก่อสร้างแก่หมู่บ้านที่ผู้ถูกร้องยังไม่ได้ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ตามข้อ ๓.๕.๑) ให้แล้วเสร็จภายในเดือนมกราคม ๒๕๖๗ และรายงานผลการดำเนินการให้จังหวัดทราบ

๓.๕.๓) จังหวัดสระบุรีมีคำสั่ง ที่ ๑๙๔/๒๕๖๙ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณารายละเอียดรูปแบบการก่อสร้างโครงการฯ ในเขตพื้นที่อำเภอหนองแขง (เพิ่มเติม)

๓.๕.๔) วันที่ ๑๙ - ๒๒ มกราคม ๒๕๖๗ ผู้ถูกร้องได้ประชาสัมพันธ์และรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการก่อสร้างตามรูปแบบที่ ๔ รูปแบบสะพานแบบช่องลอด ตามมติที่ประชุมคณะทำงานฯ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อำเภอหนองแขง ๗ หมู่บ้าน พบว่า

/● เห็นด้วยตาม...

- เห็นด้วยตามรูปแบบที่ผู้ถูกร้องเสนอ ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๓ ที่ ๕ และที่ ๖ ตำบลหนองควายโซ และหมู่ที่ ๓ ตำบลหนองแขง

- เห็นด้วยกับผู้ถูกร้องบางส่วน และบางส่วนเห็นควรให้ผู้ถูกร้องปรับรูปแบบเป็นทางรถไฟยกระดับ ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑ ตำบลไถ่เส้า และหมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแขง

- ไม่เห็นด้วยตามรูปแบบที่ผู้ถูกร้องเสนอ โดยเสนอให้ปรับรูปแบบเป็นทางรถไฟยกระดับ ระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร ๑ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๗ ตำบลหนองควายโซ

๓.๕.๕) วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๗ ในการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๒ ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดสระบุรี ผู้ถูกร้องนำเสนอผลการประชาสัมพันธ์ตามข้อ ๓.๕.๑) และ ๓.๕.๔) ซึ่งคณะทำงานฯ บางส่วนเห็นด้วยกับผู้ถูกร้อง และบางส่วนยังคงยืนยันให้ปรับรูปแบบเป็นทางรถไฟยกระดับ ซึ่งประธานในที่ประชุมเห็นว่าคณะทำงานฯ ไม่มีอำนาจในการชี้ขาด จึงไม่มีการลงมติ แต่เห็นควรนำเสนอเข้าที่ประชุม กรอ.สบ. ในวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ ต่อไป

๓.๕.๖) วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๗ ผู้ถูกร้องเข้าร่วมประชุม กรอ.สบ. ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรีเป็นประธาน ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดสระบุรี ผู้ถูกร้องได้นำเสนอผลการดำเนินงานตามข้อ ๓.๕.๑) และ ๓.๕.๔) โดยที่ประชุมมีมติให้นายอำเภอหนองแขง ในฐานะเลขานุการของคณะทำงาน จัดประชุมระหว่างคณะทำงานฯ กับประชาชนในพื้นที่ จากนั้นให้นำเสนอผลการดำเนินงานให้ที่ประชุมทราบ

๓.๕.๗) วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๗ ในการประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๓ ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดสระบุรี คณะทำงานฯ บางส่วนเสนอว่า ภาคประชาชนขอให้เปลี่ยนการก่อสร้างจากเดิมคือแบบคันทางรถไฟระดับดิน ซึ่งหากเปลี่ยนเป็นรูปแบบทางรถไฟยกระดับ ระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร ตลอดเส้นทางไม่ได้ ก็ขอให้ปรับในช่วง ๒ กิโลเมตร เฉพาะบริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลหนองแขงและพื้นที่ตลาด เพื่อให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมมีมติรับทราบการก่อสร้างรูปแบบสะพานแบบช่องลอดโดยใช้บล็อกระยะทาง ๔๐๐ เมตร ตามที่ผู้ถูกร้องเสนอ ในส่วนของกลุ่มประชาชนที่คัดค้าน ให้อำเภอหนองแขงร่วมหารือเพื่อหาข้อสรุปอีกครั้ง

๔) กรณีประชาชนในพื้นที่เสนอให้ผู้ถูกร้องดำเนินการก่อสร้างในรูปแบบทางรถไฟยกระดับเป็นระยะทาง ๒ กิโลเมตรนั้น ผู้ถูกร้องไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นจำนวนมาก โดยรูปแบบโครงสร้างรถไฟแบบทางยกระดับระยะทาง ๑ กิโลเมตร จะใช้งบประมาณ ๕๐๐ ล้านบาท ซึ่งจะต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและใช้ระยะเวลาดำเนินการนาน ส่งผลให้โครงการล่าช้า ไม่เป็นตามแผนงาน ทั้งนี้ การที่ผู้ถูกร้องออกแบบเป็นโครงสร้างสะพานแบบ

/ช่องลอดโดย...

ช่องลอดโดยใช้บล็อกช่องลอดแทนการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดินในระยะทาง ๔๐๐ เมตร เป็นการแก้ปัญหาข้อห่วงกังวลของประชาชนในทุกด้าน

๕) ผู้ถูกร้องได้ขออนุมัติปรับปรุงแบบการก่อสร้างจากเดิมคือคันทางรถไฟระดับดินเป็นสะพานแบบช่องลอดระยะทาง ๔๐๐ เมตร ต่อกระทรวงคมนาคมแล้ว หากได้รับอนุมัติ ผู้ถูกร้องจะก่อสร้างตามรูปแบบสะพานแบบช่องลอดต่อไป

๒.๒.๔ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.)

๑.๑) สนข. ได้ศึกษาโครงการศึกษาและออกแบบรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา เมื่อปี ๒๕๕๖ โดยในกระบวนการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประชาสัมพันธ์โครงการได้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ และประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยจัดประชุมใหญ่ ๒ ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ ๑ ปฐมนิเทศโครงการ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ณ [REDACTED] จังหวัดสระบุรี มีผู้เข้าร่วมประชุม ๑๕๖ คน

ครั้งที่ ๒ สรุปผลการศึกษาโครงการ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๖ ณ [REDACTED] จังหวัดสระบุรี มีผู้เข้าร่วมประชุม ๒๓๕ คน

๑.๒) สนข. ได้จัดส่งรายงาน EIA โครงการ ให้ สผ. นำเข้าที่ประชุม คชก. โครงการก่อสร้างพื้นฐานทางบกและทางอากาศเพื่อพิจารณาให้ความเห็น ก่อนเสนอต่อที่ประชุม กก.วล. ให้ความเห็นชอบในการประชุม กก.วล. ครั้งที่ ๔/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้นำเสนอมติ กก.วล. ให้คณะรัฐมนตรีทราบเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑ ซึ่งหลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบแล้ว ผู้ถูกร้องได้นำผลการศึกษาไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

๒) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

สผ. ชี้แจงข้อเท็จจริงสอดคล้องกับผู้ถูกร้อง โดยมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ดังนี้

๒.๑) ผู้ร้องมีหนังสือลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๗ เรื่อง คัดค้านและขอเสนอรูปแบบการก่อสร้างโครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ช่วงระยะในเขตพื้นที่อำเภอหนองแซง จังหวัดสระบุรี ระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร โดยเสนอให้เปลี่ยนรูปแบบการก่อสร้างโครงการจากเดิมคือคันทางรถไฟระดับดินเป็นทางรถไฟยกระดับ

/ในบริเวณ...

ในบริเวณพื้นที่ชุมชน และให้ตรวจสอบรายงาน EIA ในส่วนการจัดรับฟังความคิดเห็นในบริเวณที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการก่อสร้างในพื้นที่อำเภอหนองแขง ซึ่ง สผ. ได้มีหนังสือชี้แจงไปยังผู้ร้องว่า รายงาน EIA ของโครงการดังกล่าว ได้รับความเห็นชอบจาก กก.วล. แล้ว เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ และแจ้งเรื่องการคัดค้านดังกล่าวไปยังผู้ถูกร้องในฐานะเจ้าของโครงการเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒.๒) ผู้ร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ถึง สผ. อีกครั้ง เพื่อแจ้งรายละเอียดเพิ่มเติม และขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นที่ประชาชนร้องเรียน โดย สผ. ได้มีหนังสือชี้แจงผู้ร้องเช่นเดิมและแจ้งเรื่องให้ผู้ถูกร้องทราบพร้อมทั้งให้ผู้ถูกร้องแจ้งผลการดำเนินการ ให้ สผ. ทราบด้วย

๓) อำเภอหนองแขง

๓.๑) ประชาชนในพื้นที่คัดค้านการก่อสร้างทางรถไฟความเร็วสูง แบบคันทางรถไฟระดับดินเนื่องจากจะสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนอย่างมาก ทั้งด้านการเดินทาง สองฝั่งระหว่างสถานที่ราชการกับชุมชน ด้านทางไหลของน้ำในฤดูฝน จึงต้องการให้ก่อสร้างแบบทางรถไฟยกระดับแทนเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ทั้งนี้ อำเภอหนองแขงได้รายงานเรื่องดังกล่าวให้จังหวัดสระบุรีทราบ และจังหวัดสระบุรีโดยศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสระบุรีได้ส่งเรื่องร้องเรียนดังกล่าวให้กระทรวงคมนาคมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแล้ว

๓.๒) จากการตรวจสอบ ไม่พบหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อจัดทำรายงาน EIA

๔) เทศบาลตำบลหนองแขง

๔.๑) เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ เทศบาลตำบลหนองแขงได้รับ หนังสือจากผู้ถูกร้อง เขื่อนนายกเทศมนตรีตำบลหนองแขงเข้าร่วมการประชุมใหญ่การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในพื้นที่โครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ในวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ [REDACTED] อำเภอเมืองสระบุรี เพื่อนำเสนอข้อมูล ของโครงการ เหตุผลความจำเป็น รูปแบบและองค์ประกอบของโครงการ แนวทางการศึกษา และรับฟัง ความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับแก้รายละเอียดของโครงการให้ครบถ้วน นอกจากนั้นยังได้ขอให้เทศบาลตำบลหนองแขงติดประกาศเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมการประชุม ดังกล่าว ซึ่งนายกเทศมนตรีตำบลหนองแขงได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่เข้าร่วมการประชุม รวมถึงติด ประกาศและประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ประชาชนทราบ

๔.๒) เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๔ เทศบาลตำบลหนองแขงได้รับ หนังสือจากบริษัท [REDACTED] (บริษัทแม่ โดยมีบริษัท [REDACTED] อยู่ภายใต้กลุ่มบริษัทที่ปรึกษา) นำส่งเอกสารสรุปผลการประชุมประชาสัมพันธ์งานสำรวจรายละเอียด

/อสังหาริมทรัพย์...

อสังหาริมทรัพย์เพื่อการเวนคืน โดยขอให้เทศบาลตำบลหนองแขงเผยแพร่ข้อมูลให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง
รับทราบ

๕) ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสระบุรี

๕.๑) เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ จังหวัดสระบุรีได้รับแจ้งจาก
อำเภอหนองแขง กรณีมีผู้ร้องใช้นามว่า พี่น้องประชาชนชาวอำเภอหนองแขง มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการ
จังหวัดสระบุรี คัดค้านการสร้างทางรถไฟความเร็วสูงแบบคันทางรถไฟระดับดินของผู้ถูกร้อง ซึ่งจะสร้าง
ความเดือดร้อนในการเดินทางให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จึงต้องการให้เปลี่ยนเป็นก่อสร้างแบบทางรถไฟ
ยกระดับเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน

๕.๒) จังหวัดสระบุรีจึงแจ้งกระทรวงคมนาคมเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการ
พิจารณาดำเนินการตามหน้าที่ และให้อำเภอหนองแขงแจ้งผู้ร้อง รวมทั้งได้รายงานให้กระทรวงมหาดไทย
ทราบด้วยแล้ว

๕.๓) เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๖ กระทรวงคมนาคมโดยผู้ถูกร้องแจ้ง
กลับมาว่า การก่อสร้างคันทางรถไฟความเร็วสูงเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีน
สำหรับงานก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดินช่วงแนวเส้นทางผ่านพื้นที่อำเภอหนองแขง ระยะทาง ๗.๐๒
กิโลเมตร ซึ่งประชาชนในพื้นที่กังวลว่าจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและต้องการให้ผู้ถูกร้องทบทวน
และแก้ไขเป็นแบบทางรถไฟยกระดับทั้งหมด ๗.๐๒ กิโลเมตรนั้น ผู้ถูกร้องไม่สามารถดำเนินการได้
เนื่องจากต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นจำนวนมากและต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี พร้อมทั้งอาจต้อง
ทำรายงาน EIA เพิ่มเติม จะส่งผลให้โครงการล่าช้าและไม่เป็นไปตามแผนงานตามนโยบายรัฐบาล
ที่กำหนดเปิดเดินรถให้บริการประชาชน ช่วงกรุงเทพฯ - นครราชสีมา ในปี ๒๕๗๐

๕.๔) ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรีได้มีคำสั่งจังหวัดสระบุรี ที่ ๔๕๘๘/
๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๖ แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณารายละเอียดรูปแบบการก่อสร้างโครงการ
ในเขตพื้นที่อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี และคำสั่งจังหวัดสระบุรี ที่ ๑๙๔/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๗
มกราคม ๒๕๖๗ แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณารายละเอียดฯ (เพิ่มเติม) ซึ่งผลการดำเนินงานภายใต้
คณะทำงานฯ สอดคล้องกับผู้ถูกร้อง และมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า หากปรับปรุงแบบเป็นทางรถไฟยกระดับ
จะใช้เวลาดำเนินการ ๓๖ เดือน ส่วนสะพานแบบช่องลอดโดยใช้บล็อก ระยะทาง ๔๐๐ เมตร จะใช้เวลา
๑๘ เดือน อย่างไรก็ตาม ผู้แทนประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งผู้ถูกร้องได้ขอให้การหารือเวทีเล็กอยู่บน
หลักการขอปรับแก้ไขการก่อสร้างในรูปแบบแนวคันทางรถไฟระดับดิน

๕.๕) จากการตรวจสอบของอำเภอหนองแขงเกี่ยวกับกระบวนการ
รับฟังความเห็นจากประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย ไม่พบหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องจากผู้ถูกร้องหรือ
/หน่วยงานที่...

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้อำเภอหนองแขงประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อจัดทำรายงาน EIA

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) การทำ EIA โครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) (ภายใต้โครงการศึกษาและออกแบบรถไฟฟ้าความเร็วสูงสายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา) ฉบับที่ สนข. เป็นเจ้าของโครงการ และบริษัท [REDACTED] จัดทำรายงาน EIA มีข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประชาสัมพันธ์โครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ อำเภอหนองแขง ได้แก่

๑.๑) มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์โครงการ ดังนี้ (๑) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อท้องถิ่น ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ เสียงตามสายในชุมชนและหมู่บ้าน (๒) เว็บไซต์ สำนักงานกฤษฎามนตรี (๓) งานนิทรรศการของหน่วยงานราชการ ณ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดหนองคาย และ (๔) การติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์โครงการที่สถานีรถไฟหนองแขง

๑.๒) มีการจัดให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อำเภอหนองแขงมีส่วนร่วม ดังนี้

(๑) วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๖ ณ จังหวัดสระบุรี ได้จัดกิจกรรมพบปะหารือและรับฟังความคิดเห็นผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่โครงการ เพื่อรวบรวมข้อมูล ศึกษาปัญหาและข้อจำกัดในพื้นที่ และชี้แจงข้อมูลข่าวสารของโครงการในเบื้องต้น มีผู้เข้าร่วม ๑๒ คน และมีผู้เข้าร่วมที่เกี่ยวข้องคือ กำนันตำบลหนองแขง

(๒) วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ณ [REDACTED] จังหวัดสระบุรี ได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ครั้งที่ ๑ ปฐมนิเทศโครงการ) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้มีช่องทางการสื่อสารระหว่างทุกภาคส่วน และเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีผู้เข้าร่วม ๑๕๖ คน ประกอบด้วย ผู้แทนชุมชน ผู้แทนหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป

(๓) วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ ณ สำนักงานเทศบาลตำบลหนองแขง ได้จัดการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความเห็นประกอบการพิจารณาแนวเส้นทางที่เหมาะสม ครั้งที่ ๑ โดยได้จัดประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทาง ขั้นตอน และแผนการดำเนินงาน และเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ มีผู้เข้าร่วม ๓๘ คน และมีผู้เข้าร่วมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๕ คน ผู้นำชุมชน ๒๐ คน และประชาชนทั่วไป ๒ คน

/(๔) วันที่...

(๔) วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๖ ณ หอประชุมสวนริมเขา อำเภอเมืองสระบุรี ได้จัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ครั้งที่ ๒ สรุปผลการศึกษาโครงการ) เพื่อชี้แจงผลการออกแบบรายละเอียดโครงการและแนวเส้นทาง และผลการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม มีผู้เข้าร่วม ๒๓๕ คน ประกอบด้วย หน่วยงานเจ้าของโครงการ สผ. หน่วยงานราชการ องค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน ประชาชนในพื้นที่ศึกษา และประชาชนทั่วไป

๒) จากรายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการ ในรายงาน EIA โครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ซึ่งมีผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของโครงการ และบริษัท [REDACTED] จัดทำรายงาน ได้ขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการเกี่ยวกับ (๑) รูปแบบทางวิ่งช่วงสถานีกลางดงถึงสถานีปางอโศก และช่วงสถานีโคกสะอาดถึงสถานีสูงเนิน (๒) รูปแบบอุโมงค์รถไฟจากอุโมงค์คูทางเดี่ยวเป็นอุโมงค์เดี่ยวทางคู่ ประกอบด้วย ผาเสด็จ มวกเหล็ก หินลับ และคลองไผ่ (๓) ศูนย์ซ่อมบำรุง ๒ แห่ง เปลี่ยนเป็นพื้นที่ย่านสถานีรถไฟความเร็วสูงสระบุรีและย่านสถานีโคกสะอาด และ (๔) เปลี่ยนแปลงรูปแบบและตำแหน่งของสถานีนครราชสีมา

การมีส่วนร่วมของประชาชนและการประชาสัมพันธ์โครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อำเภอหนองแซง ได้แก่ การจัดประชุมใหญ่การมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ [REDACTED] อำเภอเมืองสระบุรี เพื่อชี้แจงข้อมูลความเป็นมาของโครงการ รูปแบบรายละเอียดของโครงการ รวมถึงแนวทางและขั้นตอนการศึกษาที่สำคัญ ให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทราบ และเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น มีผู้เข้าร่วม ๑๕๕ คน ซึ่งมีผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย นายอำเภอหนองแซง สาธารณสุขอำเภอหนองแซง นายกเทศมนตรีตำบลหนองแซง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองควายโซ่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไถ่เส้า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสีดา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโดน ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแซงวิทยา กำนันตำบลหนองแซง กำนันตำบลหนองควายโซ่ กำนันตำบลไถ่เส้า กำนันตำบลหนองสีดา วัดบ้านโดน วัดหนองสีดา วัดหนองพลับ และวัดหนองน้ำสร้าง

๓) เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วยที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และพนักงานเจ้าหน้าที่ ร่วมประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความเห็นเพิ่มเติม ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

๓.๑) มุลินธิพัฒนาที่อยู่อาศัยและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)

(๑) กรณีตามคำร้องไม่ได้อยู่ในพื้นที่ที่ พอช. จะดำเนินการได้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๖^{*} สำหรับพื้นที่ของจังหวัดสระบุรีที่ พอช. รับผิดชอบเป็นเขตพื้นที่อำเภอเมืองสระบุรีซึ่งเป็นโครงการก่อสร้างทางรถไฟความเร็วสูงรูปแบบทางรถไฟยกระดับและมีกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบประมาณ ๙๐ ครัวเรือน ซึ่ง พอช. ได้เสนอให้ผู้ถูกร้องจัดเวทีร่วมกับประชาชนในพื้นที่เพื่อให้รับทราบผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการก่อสร้าง

(๒) สำหรับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอหนองแขง อาจเกิดจากการสื่อสาร ซึ่งประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารไม่รอบด้านและพื้นที่ที่มีหมู่บ้านอยู่กระจัดกระจาย แต่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบคือ ชุมชนที่อยู่ใกล้เส้นทางของรถไฟซึ่งมีจำนวนน้อย ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ในการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์โครงการในแต่ละหมู่บ้าน มี ๑ หมู่บ้านที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ถูกร้อง และเห็นควรให้ผู้ถูกร้องปรับรูปแบบเป็นทางรถไฟยกระดับ จึงเห็นว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจเกิดกับคนกลุ่มน้อยไม่ใช่กลุ่มใหญ่ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงต้องเปรียบเทียบความคิดเห็นของคนกลุ่มน้อยที่ได้รับผลกระทบ กับมูลค่าของโครงการที่จะต้องใช้งบลงทุนจำนวนมาก โดยท้ายที่สุดคือพิจารณาจากงบประมาณเป็นหลัก

๓.๒) มุลินธิ

(๑) มุลินธิจะดำเนินการในพื้นที่ชุมชนเมืองเป็นหลัก สำหรับวิธีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ถูกร้องที่ผ่านมาเห็นว่า ผู้ถูกร้องมักจ้างบริษัทที่ปรึกษาเป็นผู้จัดทำรายงาน EIA ซึ่งจากการที่มุลินธิได้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นด้วย พบปัญหาว่า ทุกโครงการของผู้ถูกร้องมีปัญหาเรื่องการรับฟังความคิดเห็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับรูปแบบการก่อสร้าง เช่น โครงการรถไฟฟ้ามหานคร เพื่อเชื่อมโยงภูมิภาค กรุงเทพมหานคร - หนองคาย (ระยะที่ ๒ ช่วงนครราชสีมา-หนองคาย) ในขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็น ผู้ถูกร้องแจ้งว่า พื้นที่โครงการก่อสร้างจะไม่กระทบต่อชุมชน แต่ภายหลังจากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นแล้วเสร็จ กลับมีหนังสือแจ้งว่าพื้นที่การก่อสร้างจะกระทบต่อชุมชนเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการก่อสร้าง ซึ่งไม่มีเวทีรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับรูปแบบการก่อสร้างดังกล่าวมาก่อน นอกจากนี้ การเชิญชวนประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นของผู้ถูกร้อง...

^{*} มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๖ เรื่อง การขอความเห็นชอบโครงการแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาระบบราง โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการของแผนงานและงบประมาณโครงการดังกล่าว (ระยะเวลาการดำเนินโครงการ ๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ วงเงินทั้งสิ้น ๗,๗๑๘.๙๔ ล้านบาท) ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ สำหรับค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ และปีงบประมาณต่อ ๆ ไป ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ดำเนินการตามความเห็นของสำนักงบประมาณ, สืบค้นจาก https://resolution.soc.go.th/?prep_id=408631, เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๘

ผู้ถูกร้องในพื้นที่ชนบทมักพบปัญหาคือ เมื่อเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กหรือจำนวนประชากรในพื้นที่ไม่มาก ผู้ถูกร้องจะเชิญตัวแทนอำเภอ ตัวแทนตำบล ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนันเข้าร่วมรับฟังความคิดเห็น ส่วนประชาชนในพื้นที่จะไม่ถูกเชิญ หากชุมชนใดมีความกระตือรือร้นติดตามข้อมูล บริษัทที่ปรึกษาจึงจะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในชุมชน แต่บางชุมชนที่ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ถูกร้องหรือบริษัทที่ปรึกษามักใช้ช่องว่างนี้มองว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดเวทีในพื้นที่นั้น

(๒) การก่อสร้างทางรถไฟในพื้นที่ชุมชนเมืองจะดำเนินการก่อสร้างแบบทางรถไฟยกระดับ เนื่องจากการก่อสร้างในรูปแบบคันทางรถไฟระดับดินจะมีการเวนคืนที่ดินจำนวนมากเพราะต้องใช้พื้นที่ก่อสร้างประมาณ ๔๐ เมตร วัดจากกึ่งกลางราง แต่สำหรับพื้นที่ชานเมืองหากก่อสร้างในรูปแบบคันทางรถไฟระดับดิน จะใช้งบประมาณในการก่อสร้างน้อยกว่าแบบทางรถไฟยกระดับ ซึ่งจะเป็นไปได้หรือไม่ว่าแม้เป็นเพียงชุมชนขนาดเล็ก ประชากรไม่หนาแน่น ก็ควรก่อสร้างแบบทางรถไฟยกระดับเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่มากนัก

(๓) กรณีตามคำร้องในพื้นที่อำเภอหนองแขง มูลนิธิเห็นว่าควรประชุมหารือร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมหรือปลัดกระทรวงคมนาคม จึงจะสร้างการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่าการเจรจาหรือในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลโครงการ ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยมักจะอ้างว่าต้องดำเนินการตามนโยบายที่ได้รับอนุมัติ

๔) เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๘ พนักงานเจ้าหน้าที่โทรศัพท์สอบถามข้อเท็จจริงจากเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้อง สรุปได้ว่า ตามที่ผู้ถูกร้องขออนุมัติปรับรูปแบบการก่อสร้างจากรูปแบบคันทางรถไฟระดับดินเป็นสะพานแบบช่องลอดต่อกระทรวงคมนาคมนั้น ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงคมนาคมแล้ว โดยอยู่ระหว่างดำเนินการแก้ไขสัญญากับบริษัทผู้รับเหมาเพื่อก่อสร้างตามแบบสะพานแบบช่องลอดต่อไป

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของโครงการรถไฟความเร็วสูงสายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ในพื้นที่อำเภอหนองแขงไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่ อย่างไร โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑ (๑)^๒ ได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของ

/หน่วยงานของ...

^๒ มาตรา ๔๑ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

หน่วยงานของรัฐ และมาตรา ๕๘^๓ บัญญัติให้การดำเนินการใดของรัฐถ้าอาจมีผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียของประชาชนหรือชุมชน รัฐต้อง ดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือ ชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการ รวมถึงมาตรา ๕๙^๔ บัญญัติให้รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือ ข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็น ความลับของราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้ โดยสะดวก สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๑ วรรคสอง^๕ ที่ให้หลักประกันว่าการพัฒนาสิทธิทางเศรษฐกิจและการจัดการโรคภัยและทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องไม่ลดทอนวิถีชีวิตของประชาชน และตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งข้อ ๑๒^๖ ที่ให้การรับรองสิทธิของทุกคนในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อ /ต่อสุขภาพ...

(๑) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่ กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้อื่นดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ ประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมา ประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ มาตรา ๕๙ รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูล เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือ ข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก

^๕ ข้อ ๑ วรรคสอง เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชาติทั้งปวงอาจจัดการโรคภัยและทรัพยากรธรรมชาติ ของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใด ๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของหลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชาติจะไม่ถูกลดทอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด

^๖ ข้อ ๑๒

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้
๒. ขั้นตอนในการดำเนินการโดยรัฐภาคีแห่งกติกานี้ เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธินี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ จะต้องรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อ

ฯลฯ

ฯลฯ

(ข) การปรับปรุงในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรม

ฯลฯ

ฯลฯ

ต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้ โดยรัฐภาคีจะต้องปรับปรุงสัญลักษณ์ทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมในทุกด้าน เพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธิเหล่านี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ได้ระบุถึงหน้าที่ของภาครัฐและความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการคุ้มครองและเคารพสิทธิมนุษยชน โดยประกอบไปด้วยเสาหลัก ๓ ประการ คือ (๑) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (๒) การเคารพสิทธิมนุษยชน และ (๓) การเยียวยา^๓ ซึ่งรัฐบาลได้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ตามหลักการ UNGPs เพื่อเป็นกรอบนโยบายระดับชาติที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้กับภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประชาชนและชุมชนไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลมาจากการประกอบธุรกิจ^๔

๓.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย^๕

/๓.๓ ประกาศสำนัก...

^๓ ในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ องค์การสหประชาชาติได้รับรอง “หลักการชี้แนะว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน” (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) หรือหลักการ UNGPs ซึ่งตั้งอยู่บนเสาหลัก ๓ ประการ คือ (๑) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Protect) หมายถึง หน้าที่ของรัฐที่จะคุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากภาคธุรกิจ รวมถึงรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ (๒) การเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect) หมายถึง ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนโดยหลีกเลี่ยงการกระทำที่ละเมิดหรือมีส่วนร่วมในการสร้างผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน และ (๓) การเยียวยา (Remedy) หมายถึง การที่ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจสามารถเข้าถึงการแก้ไข เยียวยา ฟันฟู ที่มีประสิทธิภาพทั้งกลไกตามกระบวนการยุติธรรมและอื่น ๆ

จาก หน้าที่ของภาครัฐ ในเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ตามหลักการ UNGPs, โดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, สืบค้นจาก <https://static.nhrc.or.th/storage/main/uploads/document/aac931aa0e03cfbed7731f3f89aa27a4.pdf>, เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๘

^๔ จาก แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐), โดย กระทรวงยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สืบค้นจาก <https://globalnaps.org/wp-content/uploads/2024/01/NAP-Thailand-2023-2027-Thai.pdf>, เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

^๕ ประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๙ และประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๒

๓.๓ ประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๙ กำหนดหลักเกณฑ์การจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีโครงการที่ต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เจ้าของโครงการจะต้องดำเนินการตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างน้อย ๒ ครั้ง^{๑๐} และต้องดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยอย่างน้อยที่สุดต้องให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชน และรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นในประเด็นข้อห่วงกังวล อีกทั้งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕ กำหนดว่า ก่อนเริ่มดำเนินโครงการของรัฐ หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการต้องจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลตามข้อ ๗^{๑๑} ให้ประชาชนทราบ และจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีตามข้อ ๙^{๑๒} ด้วยก็ได้

/๓.๔ จากการตรวจ...

^{๑๐} ครั้งแรก ในระหว่างเริ่มต้นโครงการ โดยรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอโครงการและขอบเขตการศึกษา วัตถุประสงค์คือ เป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ

ครั้งที่สอง ในระหว่างการเตรียมจัดทำรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์คือ เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในรายงานและมาตรการการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

^{๑๑} ข้อ ๗ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการของรัฐที่หน่วยงานของรัฐต้องเผยแพร่แก่ประชาชนอย่างน้อยประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

- (๑) เหตุผลความจำเป็น และวัตถุประสงค์ของโครงการ
- (๒) สารสำคัญของโครงการ
- (๓) ผู้ดำเนินการ
- (๔) สถานที่ที่จะดำเนินการ
- (๕) ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ
- (๖) ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ
- (๗) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพอยู่ในสถานที่ที่จะดำเนินโครงการ และพื้นที่ใกล้เคียง และประชาชนทั่วไป รวมทั้งมาตรการป้องกัน แก้ไข หรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าว

(๘) ประมาณการค่าใช้จ่าย ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ดำเนินโครงการของรัฐเอง ให้ระบุที่มาของเงินที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินโครงการนั้นด้วย

^{๑๒} ข้อ ๙ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน อาจใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

- (๑) การสำรวจความคิดเห็น

ฯลฯ

ฯลฯ

- (๒) การประชุมปรึกษาหารือ

ฯลฯ

ฯลฯ

๓.๔ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า

๓.๔.๑ โครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ได้รับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ๒ ครั้ง ดังนี้

๑) ครั้งที่ ๑ ช่วงออกแบบโครงการ โดยได้ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อท้องถิ่นต่าง ๆ การติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ที่สถานีรถไฟหนองแขง และจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (๑) เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๖ ณ จังหวัดสระบุรี จัดกิจกรรมพบปะหารือและรับฟังความคิดเห็นผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่โครงการ มีผู้เข้าร่วมที่เกี่ยวข้องคือ กำนันตำบลหนองแขง (๒) เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ณ [REDACTED] จังหวัดสระบุรี จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ครั้งที่ ๑ ปฐมนิเทศโครงการ) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย และรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้แทนชุมชน ผู้แทนหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป (๓) เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ ณ สำนักงานเทศบาลตำบลหนองแขง จัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความเห็นประกอบการพิจารณาแนวเส้นทางที่เหมาะสมในเขตพื้นที่ตำบลหนองแขง มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป และ (๔) เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๖ ณ [REDACTED] จังหวัดสระบุรี จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (ครั้งที่ ๒ สรุปผลการศึกษาโครงการ) เพื่อชี้แจงผลการออกแบบรายละเอียดโครงการและแนวเส้นทาง ผลการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย สนข. สม. หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน ประชาชนในพื้นที่ศึกษา และประชาชนทั่วไป โดยรายงาน EIA ฉบับดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) แล้วเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๒) ครั้งที่ ๒ ช่วงเปลี่ยนแปลงแบบโครงการ โดยผู้ถูกร้องได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นเจ้าของโครงการดังกล่าว และได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดและองค์ประกอบของโครงการที่เคยออกแบบไว้เดิมโดย สนข. จึงต้องจัดทำรายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการในรายงาน EIA เสนอต่อ สม. อีกครั้ง โดยมีบริษัท [REDACTED] จัดทำรายงาน ซึ่งได้จัดให้มีการระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับพื้นที่อำเภอหนองแขง คือ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ ผู้ถูกร้องได้ขอความอนุเคราะห์ให้เทศบาลตำบลหนองแขงติดประกาศให้ประชาชนทราบเพื่อเข้าร่วมการประชุมชี้แจงข้อมูลความเป็นมาของโครงการในวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ หอประชุมสวนริมเขา จังหวัดสระบุรี โดยเทศบาลตำบลหนองแขงได้ติดประกาศและประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย หน่วยงานราชการ ผู้แทนชุมชน และผู้แทนวัดที่ได้รับผลกระทบ

/ทั้งนี้...

(๓) วิธีอื่นที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

ทั้งนี้ รายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดใน EIA ได้รับความเห็นชอบจาก กก.วล. แล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

๓.๔.๒ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๕ ผู้ถูกร้องได้ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์โครงการ หอประชุมที่ว่าการอำเภอหนองแขง โดยรูปแบบการก่อสร้างทางรถไฟที่ผ่านพื้นที่อำเภอหนองแขง เป็นรูปแบบคันทางรถไฟระดับดิน ระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร ซึ่งประชาชนในพื้นที่อำเภอหนองแขง ไม่ทราบรายละเอียดโครงการดังกล่าวมาก่อนตั้งแต่ สนข. เป็นผู้รับผิดชอบจัดทำ EIA ฉบับแรก จึงมี ข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับรูปแบบการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดินที่อาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน และประชาชน ดังนี้ (๑) ด้านมลพิษ ฝุ่น เสียง (๒) การแบ่งแยกชุมชนออกเป็นสองฝั่ง (๓) การบดบังทัศนียภาพ แสงแดดและทิศทางลม และ (๔) การเปลี่ยนทิศการระบายน้ำซึ่งอาจทำให้เกิดน้ำท่วมขัง จึงต้องการให้ผู้ถูกร้องทบทวนและปรับแก้ไขรูปแบบการก่อสร้าง ต่อมาผู้ถูกร้องได้จัดประชุมหารือเกี่ยวกับการปรับปรุงรูปแบบการก่อสร้างร่วมกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่หลายครั้ง โดยประชาชนในพื้นที่เสนอให้ปรับปรุงรูปแบบการก่อสร้างเป็นทางรถไฟยกระดับ ความสูง ๖.๕๐ เมตร ระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร แต่ผู้ถูกร้องแจ้งว่าไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและเสนอรูปแบบโครงสร้างสะพานแบบช่องลอด ระยะทาง ๔๐๐ เมตรแทน ประชาชนในพื้นที่จึงเสนอให้เป็นทางรถไฟยกระดับ โดยลดระยะเหลือ ๒ กิโลเมตร เฉพาะบริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลหนองแขง อย่างไรก็ตาม ประชาชนในพื้นที่ยังคงคัดค้านรูปแบบโครงสร้างสะพานแบบช่องลอดตามที่ผู้ถูกร้องเสนอ ประกอบกับผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่เห็นว่า ไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการการจัดทำ EIA ของโครงการ จึงเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับรูปแบบการก่อสร้างระหว่างผู้ร้องกับผู้ถูกร้องขึ้น

๓.๕ พิจารณาแล้วเห็นว่า

๓.๕.๑ ผู้ถูกร้องเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินโครงการและได้จัดทำรายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดใน EIA ของโครงการ โดยได้รับความเห็นชอบจาก กก.วล. แล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงสถานที่จัดประชุมเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ [REDACTED] ซึ่งอยู่ไกลจากอำเภอหนองแขงประมาณ ๒๕ กิโลเมตร ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่อำเภอหนองแขงส่วนใหญ่ไม่สะดวกในการเดินทางเข้าร่วม จนกระทั่งภายหลังจากที่รายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดใน EIA ได้รับความเห็นชอบ ผู้ถูกร้องได้ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์โครงการ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๕ ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอหนองแขงเพิ่งทราบรายละเอียดรูปแบบการก่อสร้างโครงการดังกล่าวเป็นครั้งแรก และได้คัดค้านเกี่ยวกับรูปแบบการก่อสร้างแบบคันทางรถไฟระดับดินเนื่องจากมีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวิถีชีวิตของชุมชน ประกอบกับแม้ผู้ถูกร้องได้ลงพื้นที่รับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบโครงสร้าง /สะพานแบบ...

สะพานแบบช่องลอด แต่ก็ยังเป็นเพียงขั้นตอนการประชาสัมพันธ์การปรับรูปแบบการก่อสร้างตามที่ผู้ถูกร้องเสนอและเห็นว่ามีความเหมาะสมในการก่อสร้างแล้วเท่านั้น ทั้งที่ประชาชนในพื้นที่พยายามเสนอให้ใช้รูปแบบอื่น แต่ผู้ถูกร้องกลับอ้างว่าไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้ประชาชนในพื้นที่และผู้ถูกร้องยังคงมีข้อพิพาทเกี่ยวกับรูปแบบการก่อสร้างโครงการช่วงพื้นที่อำเภอหนองแขงที่ยังไม่อาจหาข้อยุติได้

๓.๕.๒ ข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอหนองแขง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการตามคำร้อง ขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังความเห็นประกอบการจัดทำรายงานการขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดใน EIA โครงการนี้ตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถให้ความเห็นและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาโครงการได้ จนนำมาสู่ประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับรูปแบบการก่อสร้างโครงการช่วงพื้นที่อำเภอหนองแขง การกระทำของผู้ถูกร้องจึงส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลและชุมชนในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับข้อมูล คำชี้แจง ก่อนการดำเนินการที่อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต ตามที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกติกา ICESCR และการดำเนินการของผู้ถูกร้องยังไม่สอดคล้องกับประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๒ (มีผลใช้บังคับในขณะนั้น)^{๓๓} ซึ่งได้วางหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้บรรลุผล โดยต้องให้ความสำคัญใน ๒ ส่วน คือ (๑) หลักการพื้นฐานของการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การเริ่มต้นเร็ว ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง ความจริงใจ และวิธีการที่เหมาะสม และ (๒) การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีการวางแผน ในขั้นนี้จึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อไป

๓.๖ ในส่วนของ สนข. พิจารณาแล้วเห็นว่า

๓.๖.๑ สนข. เป็นผู้ศึกษาและออกแบบโครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) โดยมีบริษัท [REDACTED] เป็นผู้จัดทำ EIA โครงการ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ และประกาศสำนักงาน /นโยบายและ...

^{๓๓} ถูกยกเลิกโดยประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๖ แต่ยังคงมีการกำหนดหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เหมือนเช่นเดิม

นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๙ โดย EIA ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๓.๖.๒ เมื่อพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อำเภอนองแสง พบว่ามีเพียงการติดป้ายประชาสัมพันธ์โครงการที่สถานีรถไฟหนองแสง และการจัดประชุมกลุ่มย่อยในพื้นที่อำเภอนองแสงโดย สนข. เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งมีผู้เข้าร่วม ๓๘ คน โดยเป็นประชาชนทั่วไปเพียง ๒ คนเท่านั้น ทั้งที่พื้นที่ศึกษาจะต้องครอบคลุมพื้นที่โครงการและพื้นที่ใกล้เคียงที่มีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาโครงการในระยะ ๕๐๐ เมตร จากแนวเขตการก่อสร้างตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยอำเภอนองแสงมีครัวเรือนในระยะ ๕๐๐ เมตร จากแนวเขตการก่อสร้างรวม ๒๔๗ ครัวเรือน แบ่งเป็นตำบลหนองแสง ๑๑๗ ครัวเรือน และตำบลหนองสีดา ๑๓๐ ครัวเรือน^{๓๔} ดังนั้น จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อยจึงไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนครัวเรือนในพื้นที่อำเภอนองแสงในระยะ ๕๐๐ เมตร จากแนวเขตการก่อสร้าง

๓.๖.๓ แม้อต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๖ สนข. ได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ ๒ เพื่อสรุปผลการศึกษาโครงการ ณ [REDACTED] อำเภอเมืองสระบุรี แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีประชาชนในพื้นที่อำเภอนองแสงเข้าร่วมด้วย โดยประชาชนในพื้นที่ให้ข้อเท็จจริงว่า ไม่ทราบการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า สอดคล้องกับข้อเท็จจริงจากอำเภอนองแสงและศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสระบุรีซึ่งไม่ได้รับการประสานให้แจ้งประชาชนเข้าร่วมกระบวนการรับฟังความเห็น และข้อเท็จจริงจากผู้ร้องและประชาชนในพื้นที่อำเภอนองแสงที่ได้รับทราบรายละเอียดของโครงการครั้งแรกเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นวันหลังจาก EIA ของโครงการได้รับความเห็นชอบแล้ว

๓.๖.๔ จากข้อเท็จจริงข้างต้นเห็นว่า แม้ สนข. ได้จัดทำ EIA ตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด แต่ประชาชนในพื้นที่อำเภอนองแสงไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการจัดทำ EIA ตั้งแต่เริ่มต้น ส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลและชุมชนในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากรูปแบบการก่อสร้างคันทางรถไฟระดับดินช่วงพื้นที่อำเภอนองแสง รวมระยะทาง ๗.๐๒ กิโลเมตร ควรจะได้รับข้อมูลและคำชี้แจงก่อนการดำเนินการใดที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงสิทธิที่จะได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะตลอดจนสิทธิที่จะดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีตามมาตราฐานสูงสุด

/เท่าที่เป็น...

^{๓๔} รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการรถไฟความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา)

เท่าที่เป็นไปได้ ตามที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกติกา ICESCR

๓.๗ นอกจากนี้ ผู้ถูกร้อง และ สนข. ในฐานะหน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามหลักการ UNGPs ซึ่งกำหนดให้ภาครัฐจะต้องคุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคธุรกิจ รวมทั้งต้องเคารพสิทธิมนุษยชนโดยหลีกเลี่ยงการกระทำที่ละเมิดหรือมีส่วนร่วมในการสร้างผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ดังนั้น จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๕/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘ จึงมีมติว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของโครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูง สายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา (ช่วงชุมทางบ้านภาชี - นครราชสีมา) ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกระทรวงคมนาคมและผู้ถูกร้อง และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องและสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ให้กระทรวงคมนาคมร่วมกับผู้ถูกร้องจัดประชุมรับฟังความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการอิสระในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิศวกรรมโยธา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านชุมชน เป็นต้น โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่อำเภอนองแสง ไปประกอบการพิจารณารูปแบบการก่อสร้างโครงการช่วงพื้นที่อำเภอนองแสง จังหวัดสระบุรี โดยต้องพิจารณากำหนดรูปแบบที่สร้างความเดือดร้อนหรือกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนและคุณภาพสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด นอกจากนี้ จะต้องมีการกระบวนการและกลไกเยียวยาให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบอย่างทั่วถึงและเหมาะสมด้วย

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๒ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๔.๒.๑ ให้ผู้ถูกร้องและสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรจัดให้มีการตรวจสอบความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน และมีการเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดจากการ

/ดำเนินการ...

ดำเนินการ รวมทั้งจัดให้มีมาตรฐานการดำเนินงานและช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบตามหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UNGPs)

๔.๒.๒ ให้ผู้ถูกร้องและสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรนำรายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้ไปใช้ประกอบการทบทวนกระบวนการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอื่น ทั้งที่อยู่ระหว่างดำเนินการและโครงการอื่นในอนาคต เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนบรรลุผลอย่างแท้จริงโดยให้คำนึงถึงหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามประกาศสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๖ ด้วย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

